

Elektroniczne instrumenty muzyczne

**KOMPUTEROWE
NARZĘDZIA
MUZYCZNE**

Komputerowe narzędzia muzyczne

- Mamy na myśli wszelkie oprogramowanie, które jest użyteczne do tworzenia komputerowej muzyki (*computer music*).
- Znamy już z poprzednich wykładów:
 - **samplery** – jako instrumenty muzyczne oraz jako programy do tworzenia banków instrumentów,
 - **sekwencery MIDI** – programy do rejestracji, edycji i odtwarzania kodów MIDI – sterowania instrumentami muzycznymi (sprzętowymi i programowymi).

VST

Virtual Studio Technology (VST) – standard firmy Steinberg

- *VST plugin* (wtyczki):
 - *VST effects*: efekty brzmieniowe, otrzymują cyfrowy dźwięk, wysyłają na wyjście przetworzony dźwięk,
 - *VST instruments (VSTi)*: otrzymują na wejściu kody MIDI, wytwarzają dźwięk cyfrowy (synteza, sampling, itp.) i wysyłają go na wyjście,
 - *VST MIDI effects*: otrzymują kody MIDI, przetwarzają je i wysyłają na wyjście.
- *VST host*: program wysyłający dane do wtyczek VST i odbierający od nich wyniki działania.

Instrumenty VSTi

Zadania programisty instrumentu VSTi:

- napisanie algorytmu, który generuje (dowolną metodą) dźwięk cyfrowy o parametrach zdefiniowanych w kodach MIDI otrzymanych od hosta,
- stworzenie interfejsu użytkownika (GUI),
- zdefiniowanie i interpretacja parametrów *MIDI Control Change*, które wpływają na sposób wytwarzania dźwięku.

Programista nie musi martwić się o funkcje wejścia/wyjścia, to załatwia za niego host!

Host VST - DAW

Współczesne hosty VST to **DAW** – *Digital Audio Workstation*

- ścieżki **audio**:
 - dźwięk cyfrowy (nagrania instrumentów, wokalisty),
 - wykorzystanie efektów VST,
- ścieżki **MIDI**:
 - zarejestrowane kody MIDI,
 - sterowanie instrumentem (VSTi lub sprzętowym),
 - funkcje edycyjne sekwencera MIDI,
 - dźwięk cyfrowy powstaje w procesie masteringu.

Zalety wykorzystania VSTi

Co daje VSTi w porównaniu z nagraniem dźwięku cyfrowego:

- można łatwo edytować nagrane kody MIDI,
- można modyfikować brzmienie instrumentu VSTi poprzez zmiany jego programów i ustawień,
- można łatwo wymieniać instrumenty VSTi bez zmiany nagranych kodów MIDI,
- można korzystać z wielu instrumentów jednocześnie, ograniczeniem jest tylko moc komputera.

Uruchamianie instrumentów VSTi

Jak uruchomić jeden instrument VSTi bez potrzeby wykorzystywania skomplikowanego hosta DAW?

- Pobieramy program *SAVIHost*
(<http://www.hermannseib.com/english/savihost.htm>)
- Plik *savihost.exe* umieszczamy w katalogu instrumentu.
- Zmieniamy jego nazwę na taką, jaka ma wtyczka,
 - np. plik wtyczki: *Synth1 VST.dll*
 - zmieniamy *SAVIHost.exe* na *Synth1 VST.exe*
- Uruchamiamy plik *exe* i możemy grać.

Komputerowe języki muzyczne - CSound

- Języki programowania ogólnego zastosowania (C++, Java, Python, itp.) nie mają wygodnych procedur do tworzenia muzyki.
- Powstały specjalne języki programowania (zwykle skryptowe) służące do tworzenia muzyki.
- **CSound** – jeden z najczęściej używanych języków programowania dla muzyki. Kod programu definiuje:
 - *orchestra* – instrukcje tworzące dźwięki (instrumenty),
 - *score* – instrukcje tworzące muzykę z tych dźwięków.
- Duże możliwości, ale dość trudny język programowania.
- Dużo literatury i przykładów.

Csound - przykład

Przykład skryptu

Csound

– synteza

simple FM

[http://booki.flossmanuals.net/
csound/d-frequency-modulation/](http://booki.flossmanuals.net/csound/d-frequency-modulation/)

```
<CsoundSynthesizer>
<CsInstruments>
sr = 48000
ksmps = 32
nchnls = 2
0dbfs = 1
instr 1

kCarFreq = 440      ; carrier frequency
kModFreq = 440     ; modulation frequency
kIndex = 10        ; modulation index

kIndexM = 0
kMaxDev = kIndex*kModFreq
kMinDev = kIndexM*kModFreq
kVarDev = kMaxDev-kMinDev
kModAmp = kMinDev+kVarDev

; oscillators
aModulator poscil kModAmp, kModFreq, 1
aCarrier poscil 0.3, kCarFreq+aModulator, 1

outs aCarrier, aCarrier
endin
</CsInstruments>

<CsScore>
f 1 0 1024 10 1      ; Sine wave for table 1
i 1 0 15
</CsScore>

</CsoundSynthesizer>
; written by Alex Hofmann (Mar. 2011)
```

SuperCollider

- Nowszy język programowania muzyki.
- Również język tekstowy.
- Przeznaczenie:
 - synteza dźwięku w czasie rzeczywistym,
 - komponowanie algorytmiczne.
- Działa w architekturze „klient-serwer”.
- Umożliwia tworzenie GUI.
- Mniejsza liczba przykładów niż dla CSound.
- Dostępny dla wielu systemów operacyjnych.
- Możliwość rozszerzania o własne instrumenty.

SuperCollider - przykład

Przykład skryptu *SuperCollider* – synteza *simple FM*

http://danielnouri.org/docs/SuperColliderHelp/Tutorials/Mark_Polishook_tutorial/Synthesis/14_Frequency_modulation.html

```
(
SynthDef("fm1", { arg bus = 0, freq = 440, carPartial = 1, modPartial = 1, index = 3, mul = 0.05;
  // carPartial :: modPartial => car/mod ratio

  var mod;
  var car;

  mod = SinOsc.ar(freq * modPartial, 0,
    freq * index * LFNoise1.kr(5.reciprocal).abs);

  car = SinOsc.ar( (freq * carPartial) + mod, 0, mul);

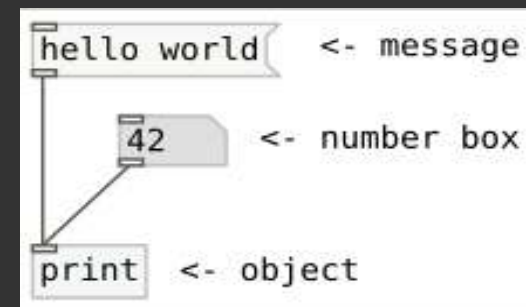
  Out.ar(bus, car)
}).load(s);
)

(
Synth("fm1", [\bus, 0, \freq, 440, \carPartial, 1, \modPartial, 1, \index, 10]);
)

(
s.queryAllNodes;
)
```

Pure Data (pd) / Max/MSP

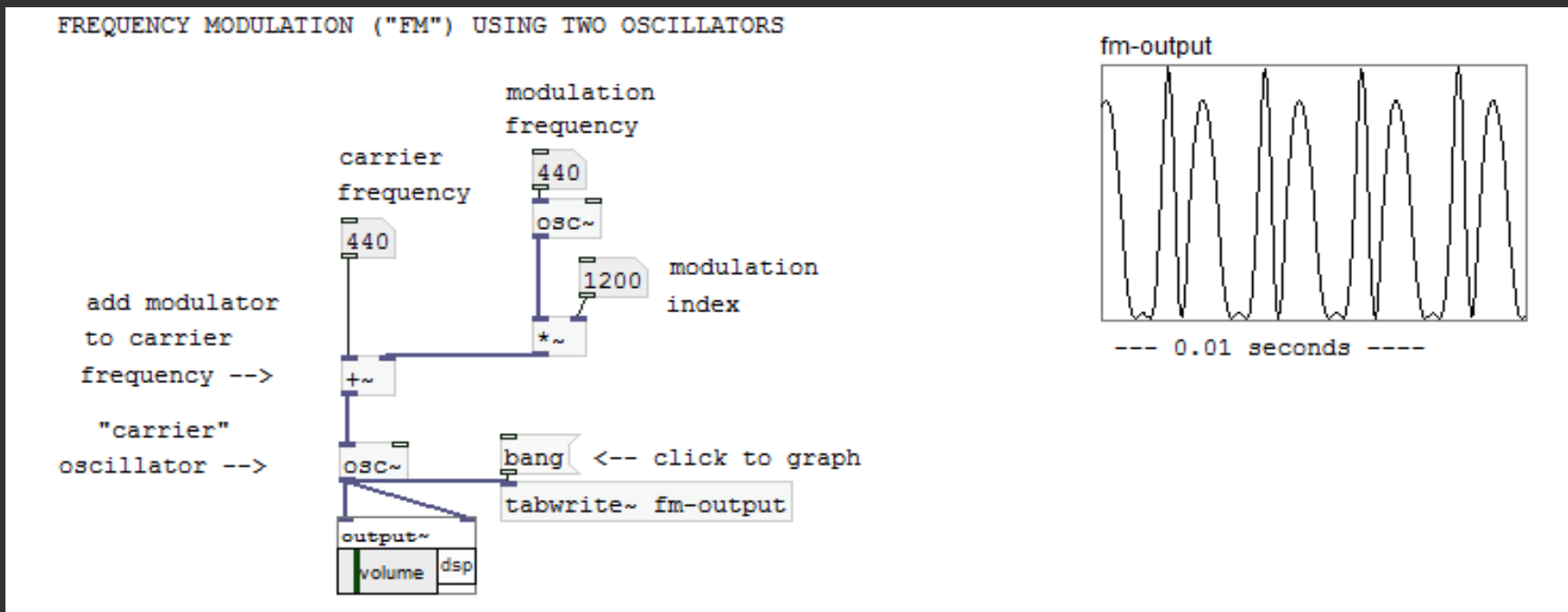
- Alternatywne podejście: zamiast tekstowego kodu - wizualne programowanie za pomocą schematu.
- Implementacje:
 - *Pure Data (pd)* – open source (Linux, Windows, Mac)
 - *Max/MSP* – komercyjna, MacOS
- Przetwarzanie dźwięku, synteza, sampling, obsługa MIDI.
- Dość ascetyczny interfejs użytkownika.
- Bardziej „poglądowy” sposób programowania, ale skomplikowane układy mogą być „poplątane”.
- Możliwość rozszerzania o własne bloki.
- Sygnały: *audio* i *control*.

Pure Data - przykład

Układ syntezy *Simple FM* w programie *pd*

z przykładu dostarczonego z programem (*A09.frequency.mod.pd*)

Trackery

Tracker – typ oprogramowania wywodzący się z lat 80. 20. wieku i komputerów 16-bitowych (np. Amiga).

- łączy funkcje samplera i sekwencera.
- **Próbki** – bardzo krótkie, zwykle zapętlane.
- **Instrumenty** – próbki z nałożonymi efektami i obwiednią.
- **Wzorzec** (*pattern*) – sposób odtwarzania dźwięków (rodzaj zapisu nutowego).
- **Sekwencja** (*order*) – sposób odgrywania wzorców, zwykle z ich powtórzeniami.
- **Moduł** (*module*, MOD) – plik zawierający wszystkie te dane, mały rozmiar – zwykle poniżej 100 KB!

Fasttracker (Amiga)

The screenshot displays the FastTracker II interface, which is divided into several functional areas:

- Control Panel (Top Left):** Includes a piano roll for 16 tracks (0-15) with a yellow waveform. Parameters include BPM (150), Ptn. (14), Spd. (06), Ln. (040), Add. (01), and Expd. (Srnk.).
- Menu Bar (Top Center):** Contains options like About, Nibbles, Zap, CD-Dump, Extend, Transps., I.E.Ext., S.E.Ext., Adv. Edit, Add, and Sub.
- Playback Controls (Top Right):** Features buttons for Play sng., Play ptn., Stop, Rec. sng., Rec. ptn., Disk op., Instr. Ed., Smp. Ed., Config, and Help.
- Track List (Bottom):** A grid showing 16 tracks with their respective instrument names (e.g., C-6, G-5, C-5, C-4) and parameters like 1E P4, 5, 18, 104, and C10.
- Score Editor (Center):** A large area for editing musical notes, with a mouse cursor visible over a note in track 4.
- Information (Top Right):** Displays the current track name: "Control - Alternate - Terminate" by Teque, dated November 2001, composed for Sol's AltParty3 Invitation.
- Status Bar (Bottom):** Shows available memory (14106k) and time (00:00:15).

Trackery modułarne

- Współczesne trackery są często zmodyfikowane: zamiast prostych instrumentów z próbek, budowane są złożone układy modułów – **maszyn** (machines):
 - **generatory** – synteзаторы, samplery,
 - **efekty** – przetwarzanie brzmienia,
 - wzmacniacze i miksery.
- Sterowanie takim układem odbywa się tak samo jak w tradycyjnych trackerach.
- Znacznie większe możliwości brzmieniowe.
- Możliwość tworzenia własnych maszyn.

Psycle - przykład modularnego trackera

The screenshot displays the Psycle Modular Music Creation Studio interface. The main window shows a modular synthesizer patch with various modules connected to a central 'MASTER' module. The patch includes modules such as '00:Keverb Sampler', '03:Keverb Sampler 2', '41:CrossDelay', '01:Delay Sampler', '40:Reverb', '42:CrossDelay', '43:CrossDelay', '44:CrossDelay', '05:Dry Sampler', '02:Pooplog', and '04:Drum2.2'. The 'MASTER' module is labeled 'psycle'.

On the left side, there is a track list with time markers from 00:00 to 18:13. Below the track list are buttons for 'New', 'Clone', 'Ins', 'Del', 'Cut', 'Copy', 'Paste', and 'Clear'. At the bottom left, there are checkboxes for 'Follow song', 'Record Tweaks', 'Record NoteOffs', 'Multichannel Audition', 'Allow Notes to Effects', and 'Move Cursor When Paste'. The 'Length' is set to 03:50.

At the top, the window title is '[(rhino)Out_Of_Bristol.psy *] Psycle Modular Music Creation Studio (psychedelics 1.8.2 Release with bugfixes)'. The menu bar includes 'File', 'Edit', 'View', 'Configuration', 'Performance', and 'Help'. The toolbar contains various icons for file operations and playback. The status bar at the top shows 'Tracks 20', 'Tempo 125', 'Lines per beat 4', 'Octave 3', and 'YU'. The bottom status bar shows 'Pattern Step 1', '02: Pooplog', 'Gear Rack', 'Params', '00: OSC Select', and buttons for 'Load', 'Save', 'Edit', and 'Wave Ed'.

Three parameter windows are open on the right side:

- 40: Reverb**
 - Pre Delay: 21.1 ms
 - Comb Spread: 512
 - Room size: 32.8 mtrs.
 - Feedback: 63.2%
 - Absorption: 3209 Hz
 - Dry: 82.0%
 - Wet: 40.6%
 - Filters: 12
- 43: CrossDelay**
 - Delay time: 3.000
 - Feedback: 50.0%
 - Dry: 0.0 dB
 - Wet: -6.0 dB
 - Tick mode: On
 - Ticks: 3
- 02: Pooplog**
 - OSC Select
 - OSC 1
 - OSC Volume A: 100.000%
 - Use OSC Vol A:
 - OSC Wave A: Sine +
 - OSC Wave B: Sine -
 - OSC Width A:B: 50.00% : 50.00%
 - OSC Mix Method: None
 - OSC Sync: Off
 - OSC Tune: 0 semt
 - OSC Finetune: 0.0000 semt
 - OSC W Env Type: LFO+Env
 - OSC W Env Mod
 - OSC Phase Mix: Off
 - OSC Phase: 56.2818 Degrees
 - OSC PH Env Type: LFO+Env
 - OSC PH Env Mod: Off
 - OSC PH Delay: Off
 - OSC PH Attack: 32.000 ms
 - OSC PH Decay: Off
 - OSC PH Sustain: 100.000%
 - OSC PH Release: 1506.3668 ms
 - OSC PH LFO Depth: Off
 - OSC PH LFO Wave: Sine
 - OSC PH LFO Rate: Off
 - OSC PH LFO Rate: Sync 64 beats

At the bottom left, the text 'Pooplog (209,325)' is visible. At the bottom right, the text 'Pos 08 Pat 08' is visible.

Przykłady trackerów i układów modularnych

Współczesne trackery:

- *OpenMPT* – tradycyjny tracker, darmowy, Windows
- *Psycle, Buzz* – modularne trackery, darmowe
- *Renoise* – komercyjny DAW oparty na zasadzie trackera

Jest też wiele programów **modularnych**, które nie wykorzystują zapisu trackera, ale np. MIDI.

- Przykład: *NI Reaktor* (komercyjny).

Programy do kompozycji algorytmicznej

Kompozycja algorytmiczna (*algorithmic composition*) polega na tworzeniu muzyki, nie pojedynczych dźwięków.

Komputer komponuje utwory muzyczne.

Podejścia algorytmiczne (używa się kilku naraz):

- algorytmy oparte na teorii muzyki, gramatyczne,
- oparte na modelach statystycznych,
- losowe,
- fraktalne (chaos deterministyczny),
- modele sztucznej inteligencji.

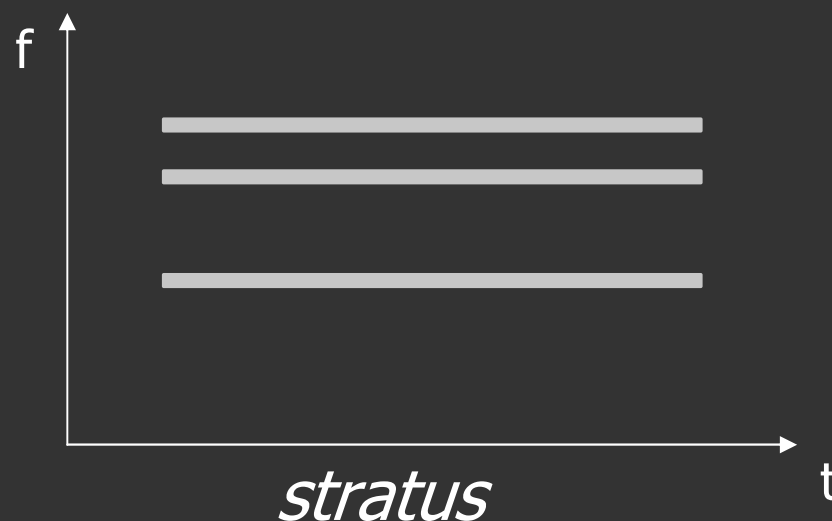
Przykład: *cgMusic*

(<http://codeminion.com/blogs/maciek/2008/05/cgmusic-computers-create-music/>)

Synteza granularna

Synteza granularna (*granular synthesis*) łączy cechy syntezy dźwięku z komponowaniem algorytmicznym.

- Podstawą są granulki – bardzo krótkie fragmenty nagrań dźwiękowych (do 50 ms).
- Granulki są opisane przez wysokość i głośność.
- Duża liczba granulek jest układana w chmury (*soundscape*) na płaszczyźnie czas-wysokość.

Synteza granularna

- Możemy manipulować wysokością, głośnością, szybkością odtwarzania granulek.
- Odpowiednie chmury granulek tworzą dźwięki muzyczne.
- Układy mogą być tworzone zarówno przez muzyka, jak i przez algorytm sterujący układem chmur.
- Metoda nadaje się dobrze do „psychodelicznych” efektów dźwiękowych.
- Odmianą jest synteza falkowa (*wavelet synthesis*), która wykorzystuje analizę falkową do uzyskania granulek dających pożądaną wysokość dźwięku.

Literatura

- VST SDK (Steinberg), dla twórców wtyczek VST:
http://ygrabit.steinberg.de/~ygrabit/public_html/index.html
- SAVIHost (host wtyczek VST): <http://www.hermannseib.com/english/savihost.htm>
- CSound: <http://www.csounds.com/>
- SuperCollider: <http://supercollider.github.io/>
- Pure Data (pd): <https://puredata.info/>
- Tracker *OpenMPT*: <https://openmpt.org/>
- *Psycle*: psycle.pastnotecut.org
- Programy do kompozycji algorytmicznej (Wikipedia):
https://en.wikipedia.org/wiki/Algorithmic_composition